

УДК 378.4
МРНТИ 14.35.01

DOI:10.59787/2413-5488-2023-44-4-34-46

SERVICE LEARNING ПӘНІН ҚОЛДАНЫСТАҒЫ ПӘНДЕРГЕ БІРІКТІРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

¹Сарсенбаев А.Б., ²Аширбаев Г.К.

^{1,2}Логистика және көлік академиясы, Қазақстан, Алматы қ.

Аңдатпа. Бұл мақалада «Қоғамға қызмет етуге» (Service Learning) элементтерін білім беру процесіне біріктіруге мүдделі оқытушылар пайдалана алатын ақпарат пен ресурстар берілген. Бұл мақала бұрын осы тұжырымдамамен бетпе-бет келмеген оқытушылар үшін Қоғамға қызмет ету арқылы оқытудың мәнін түсіндіруге, сондай-ақ осы саладағы зерттеу нәтижелерін талдауға бағытталған. Зерттеу материалына теориялық шолу жабық шетелдік дереккөздерді қолдану арқылы жасалды (тек университеттің оқытушылары мен студенттеріне қол жетімді) және ресурстарға қол жеткізе алмайтын, осы мәселеге қызығушылық танытатын және қоғамға қызмет ету арқылы оқытуды академиялық ортаға бейімдеуге тырысатын оқытушылар мен зерттеушілер үшін пайдалы болуы мүмкін. Сонымен қатар, біз академиялық оқытуды ілгерілетуге және жан-жақты қолдауға байланысты, сондай-ақ білім сапасын жақсартуға мүдделі адамдар үшін пайдалы ақпарат беруге тырысамыз. Қоғамға қызмет ету арқылы оқытуды пайдаланудың тиімділігін, сондай-ақ қазақстандық қоғам үшін келтірілген дереккөздерді негіздеу әрекеттері жасалды. Сонымен қатар, осы мақалада берілген ақпарат білім беру процесінің тиімділігін арттыру және барлық субъектілердің жеке дағдыларын дамыту үшін оқытушылар, студенттер және қоғамдық бірлестіктер арасында қоғамға қызмет ету арқылы оқыту элементтерін таратуға мүдделі білім беру институттары басшылығының өкілдеріне де пайдалы болуы мүмкін.

Тірек сөздер: қоғамға адал қызмет ету, еріктілер жұмысы, қоғамдық ұйымдар, жоғарғы оқу орны білімгерлері, service learning, академиялық орта, мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдар, әлеуметтік топтар, пәндер байланысы.

Кіріспе. Қызметтік оқыту (service learning - қоғамға қызмет ету) – білімгердің университет қабырғасында теорияларды үйренетін және бір уақытта қоғамдық ұйымдар мен ортада (әдетте коммерциялық емес немесе әлеуметтік топ) ерікті түрде қызмет ететін және қызмет көрсету мен мамандығының маңыздылығын түсінуді тереңдету үшін рефлексиялық әрекеттерге қатысатын білім беру тәсілі.

Қызметтік оқытуды қолданыстағы пәнге қалай біріктіруге болады? Қызметтік оқыту білімгерлерге пәннің мазмұнын білуге қалай көмектеседі? Қызметке оқыту барлық оқу орындарының білімгерлерімен жақсы жұмыс істейді. Қызметтік оқыту әр пән үшін қолайлы емес, бірақ ол абстрактілі түсіну арқылы жақсы оқитын теориялық білімгерлерден бастап, белсенді, нақты тәжірибе негізінде жақсы оқитындарға дейін оқу стиліне қатысты болуы мүмкін. Қызмет етуге оқыту нәтижелері қандай болмақ? 1. Білімгерлердің пәнді аяқтау нәтижесінде не білетінін немесе не істей алатындығын қалайсыз? 2. Сіз қандай жаңа білім, тәжірибе немесе дағдыларды игергіңіз келеді? 3. Қазіргі уақытта сіз оқытатын пәндердің нәтижелері білімгерлер үшін ең аз болуы мүмкін бе? Бүгінгі мақалада осы сұрақтарға жауап беруге тырысамыз.

Басты дереккөздері. Мақалаға арқау болған басты дереккөздерінің қатарында АҚШ жоғарғы білім беру орындарының электронды ресурстары және Мичиган мемлекеттік университетінің кітапханасындағы ресурстары бар.

Зерттеу әдістері. Мақала жазу барысында хронологиялық және салыстырмалы тәсілдерді қолдандық. Шетелдік зерттеушілердің көзқарастарын салыстыра отырып, жергілікті жердегі оқу үдерісінің ерекшелігіне бейімдеуге ұмтылыс жасалды. Сонымен қатар, зерттелуге тиіс мәселенің ерекшеліктеріне сәйкес әдістемелік қолданыстар мен салыстырмалы – мерзімдік әдіске басымдылық берілді.

Сараптама және талдау бөлімі. Алдымен, жоғарыдағы сұрақтарға жауап беру арқылы әрбір білімгер өзіне осы пән қажет па әлде қажет емес па деген мәселенің басын ашып алу қажет. Қызметтік оқыту білімгерлерге күрделі пәндерді үйренуге және кейінірек қолданылуы керек «негізгі қағидаларды» терең түсінуге көмектеседі (Adam Moore, Susan Trostle Brand, 2021). Ол әсіресе оқу нәтижелеріне қол жеткізу үшін тиімді және ол дағдылар мыналарды қамтиды:

- бірнеше мүмкін шешімдер мен күрделі мәселелерді шешу үшін ақпаратты синтездеу және талдауға қажет тұжырымдамалар мен білімді - жаңа контексте қолдану және тиімді ауызша, жазбаша және визуалды байланыс орната білу;

- басқалармен бірлесіп жұмыс істеуге, әсіресе айырмашылықтар мен өзара қайшылықтарға негізделген пайымдауларды әзірлеу, оқу жауапкершілігін өз мойнына алу, пәннің білім базасын әлеуметтік мәселелерді шешу үшін пайдалану;

- сыни ойлау дағдылары мен әдеттерін дамыту, манипуляциялық дағдыны түсіну, «байланыстыру, құрылымдау, дамыту, түсіндіру, шешім қабылдау, басымдық беру» және сол сияқты дағдылар қызметке үйрету білімгерлерді пәннің мазмұнын мұқият және терең зерттеуге итермелейді.

Білім алудың өзі білімгерлерді терең әрі күрделі оқуға сирек итермелейді, ал егер білімгер білім алуға өз еркімен қатысқан болса ғана пәнді толық игеру мен оқу мүмкін болады. Дәрістер мен басқа да дәстүрлі іс-шаралар кезінде аудиторияда да, одан тыс жерлерде де білімгерлердің негізгі топтан бөліну жиі кездеседі. Сондай мини-топтарды біріктіре білу бұл негізгі басымдыққа жатады [1].

Қызметтік оқыту-бұл белсенді оқыту. Ол нақты мәселелер мен қажеттіліктерді қарастыратындықтан, білімгерлердің оқуға уақыт пен күш жұмсау ықтималдығы өте жоғары. Білімгерлер негізгі мәселелер бойынша оқытушылармен, құрдастарымен және қоғамдастық мүшелерімен байланысады және нақты тәжірибеде оқудың өзектілігін ашады.

Біз оқытушыларды қызметке үйретумен таныстырған кезде, қызмет тәжірибесін дәріс мәтінмен салыстырып, оның оқу мен оқытудың ажырамас бөлігі бола алатындығын сипаттау пайдалы деп санаймыз.

Осы ұқсастықта қызмет көрсету тәжірибесі пән үшін негізгі мәтін болып табылады. Оқытушылар білімгерлерге пәннің мазмұнын оқып (дәріс), оны тәжірибеде қолдана алатындай тиімді деп санайтын мәтіндерді немесе қызмет көрсету тәжірибесін таңдауға бақыттау керек.

Алайда, қызмет көрсетудің мәтін ретінде көрінудің бірқатар практикалық артықшылықтары бар. Біріншіден, бұл қызмет дәстүрлі оқыту потенциалы мәтіндеріне балама болып табылады және қызмет көрсету тәжірибесі де, басқа пәндік материалдар да пәннің мазмұны болып табылады. Мәтінмен ұқсастық қызмет түрлері, сонымен қатар оқытушылар қандай мәтіндер немесе қызмет тәжірибесі пәнге сәйкес келетінін және білімгерлерден қанша қызмет немесе «оқу» немесе «үйрену» қажет екенін шешеді.

Тағы бір ескеретін жайт, мәтін немесе қызмет міндетті немесе міндетті емес болып бөліну қажет. Оқытушылар толық мәтіндерді (яғни, бір ұйымда қарқынды қызмет көрсету) немесе антологияны (яғни, әртүрлі ұйымдармен өткізілетін бірнеше қысқа

тәжірибелер) қолдану керектігін анықтай отырып, «оқуды» (яғни, қызмет көрсету тәжірибесі) тағайындайды. Сонымен қатар, олар білімгерлерге мәтінді оқуға, талдауға және талқылауға мүмкіндік беретін жағдай жасайды [2].

Мәтін ретінде алынатын теориялық мәселелер, білімгерлердің бағалауы мен бағаларының қызмет көрсетуге (яғни мәтінді оқуға) емес, білімгерлер көрсете алатын, біріктіре алатын және қолдана алатын оқытуға негізделген деп болжайды. Кез-келген пәнді әзірлеу кезінде Оқытушылардың көпшілігі мүмкін болатын мәтіндер мен педагогикалық әдістердің кең жүйесін қарастырады және білімгерлерге оқу нәтижелеріне қол жеткізуге көмектесетіндерді таңдайды.

Қызметтік оқытуды қолданыстағы пәнге біріктіру барысында оқытушылар ағымдағы мәтіндер мен тапсырмаларды қызметтік тәжірибемен немесе "мәтіндермен" алмастыруға тырысуы керек, бұл білімгерлердің оқуына және пән нәтижелеріне қол жеткізуге ықпал етеді.

Гуманитарлық ғылымдарға «Қызметтік оқытуды» қалай қолдануға болады? Service-Learning-тің әлеуметтік ғылымдар мен дайындық пәніндеріне тигізетін құндылығын көре аламыз, бірақ STEM (немесе жаратылыстану бойынша) туралы не айтуға болады? Қызметтік оқыту пәнаралық пәнде қалай жұмыс істейді? Рефлексия сияқты, оқытушылар маған «басқа» пәндерде қалай қызмет ету керектігін түсінетіндерін айтады, бірақ олар өз пәндерінде қалай жұмыс істей алатындығын көрмейді. Қызметтік оқыту - мінез-құлықтық және әлеуметтік ғылымдарда, медициналық кәсіптерде, білім беруде және ауыл шаруашылығында өзінің керек екендігін Батыс елдерінде 30 жыл бұрын дәлелдеді [3].

Әр түрлі деңгейдегі оқытудың «Қызмет көрсетуге» үйретудің көптеген мысалдары болса да, дәстүрлі гуманитарлық ғылымдардың басқа салаларының оқытушылары оның философия, тіл, әдебиет, өнер, музыка және тарих сияқты пәндерге қолданылуы туралы жиі ойланады.

Мичиган университетінің қабырғасында өткізілген семинарда оқытушылардың бірі «таза» гуманитарлық ғылымдардан басқа жерде қызмет етуді елестете алмайтынын айтты.

Біз одан өзі оқытатын пәннің мысалын келтіруді өтіндік, ол сол кезде өз пәніне «білімгерлер жеткіліксіз қатысады немесе олар қажет деп санайтын дәрежеде қажетті оқу нәтижелеріне қол жеткізе алмайтынын» атап өтті. Ол, бізге неміс ертегілеріндегі жалпы білім беру пәнін оқып жатқанын айтты. Халықтық мәдениеттің көрінісі, ұлттық әдебиеттің формасы, балалар әңгімелері, танымал кинолардың сюжеті, қатыгездік пен зорлық-зомбылық көріністерін жою арқылы ертегілерді тазартуға тырысқан цензура тақырыптары және үшінші Рейхтың насихат ретінде қолданған идеологиясын терең қарастыратынын айтты. Ол, өз «білімгерлерін балалық және қарапайымдылық деп саналатын материалмен баурап алу қиынға соқты» - деген тұжырымдамасын жасады. Ортақ пікірталас кезінде, біз оған дәріс пәнін білімгерлерге жақын жерде орналасқан жергілікті бастауыш мектеп білімгерлеріне ертегілерге негізделген көріністерді оқып, көпшілікке ұсынатын пән ретінде қайта құруды ұсындық. Осылайша, балалар өздерінің оқу бағдарламасының шеңберіне кірмейтін мәдени байытуға ие болады, ал қызметке үйреніп жүрген білімгерлер ертегілердің балаларға әсерін байқап, олардың маңыздылығы мен күші туралы өз түсініктерін тереңдете алады [4].

Сыни тұрғыдан түсіну, «Әдебиеттің» әлеуметтік рөлі, цензураның оң және теріс жақтары, халық ертегілерінің тұрақты құндылығы және кедей аудандардағы мектептердегі білім теңсіздігінің көрінісі сияқты тақырыптарға бағытталуы мүмкін. Жалпы, STEM пәндері бойынша пәнге «Қызметтік оқытуды» интеграциялау оқытушылар үшін пайдалы да, қиын да міндет болып табылады. Мамандықтарға арналмаған жалпы білім беру пәнінен сабақ беретін STEM оқытушылары қызметке

көбірек жүгінеді - білімгерлерді жаңа нәрселерді ашуға мүмкіндік беретін белсенді оқу тәжірибесіне тарту арқылы оқуға ынталандыруды үйренеді.

STEM саласында оқу - нақты мәселелерді шешу үшін білімгерлер пән мазмұнының математикалық және ғылыми маңыздылығын арттырады. Қызмет көрсету сауаттылығының тағы бір артықшылығы - олар өз білімдерін қоғамдық мәселелерді түсінуге, саясат пен шешімдерді әзірлеуге, бұқаралық ақпарат құралдарында және Интернетте көрген ақпараттың сенімділігі мен дәлдігін бағалауға қолдана алады. STEM саласында кәсіби маман, оқытушы немесе зерттеуші болғысы келетін білімгерлер үшін - оқытушылар білімгерлерді өздерінің пәндерінің *этикалық, құқықтық, демократиялық және әлеуметтік аспектілері* туралы түсініктерін тереңдету үшін «Қызметтік» оқуға тартады. Жергілікті колледждерде ұсынылған микробиология пәнінен алынған бұл гипотетикалық мысалда оқытушы педагогикалық әдіске қосымша ретінде қызмет көрсетуді таңдады, өйткені микробиология пәні колледж білімгерлерінің сабаққа қатысуының, жетістігінің және аяқталуының ең төменгі көрсеткіштерінің бірі болды [5].

Сонымен қатар, оқытушы білімгерлер мен көпшілік арасында әр түрлі іс-шаралар үшін кеңінен қолданылатын кампус аумағында орналасқан көлге су жағалауына көбірек алаңдады. Бірнеше семестр бойы ол өзінің микробиолог білімгерлерін, көптеген жылдар бойы адам қауіпсіздігі үшін сынақтан өтпеген көлге қатысты оқу-қызметтік іс-шараларға қатысуға шақырды. Білімгерлер су сынақтарын жинау және талдау, алынған деректерді құжаттау арқылы іріктеу, тестілеу және зертханалық зерттеу әдістерін кеңінен пайдаланды.

Олар, сонымен қатар көлден өсімдіктер мен жануарлардың үлгілерін жинап, анықтады. Содан кейін келесі сынып білімгерлері көлдің болашақ коллекциялармен салыстыру үшін негіз ретінде пайдалануға болатын флора мен фаунаның түрлерінің тізімін жасады. Жануарлар мен өсімдіктер көлде өмір сүре алатындығын, бірақ адамдар үшін қауіпсіз болу үшін тым ластанғанын анықтаған білімгерлер өздерінің талдаулары туралы жазбаша есептер дайындады, оларды тиісті үкіметтік және коммерциялық емес ұйымдарға тапсырды.

Сондай-ақ, білімгерлер саясаткерлер мен редакторларға хат жазды, көлді тазартуды қолдайтын жарияланымдар мен қолдар жинады. Азаматтардың қоршаған ортаны сақтаушы ретіндегі рөлін, қоғамдық орындарды реттеу және қадағалаудың оң және теріс жақтарын, сондай-ақ кедей қауымдастықтардағы ластанған су объектілерінің бай аудандарға қарағанда тез таралуын қарастыратын зерттеулер жасады. Білімгерлердің сабаққа қатысуы, бағалары, сондай-ақ, қызмет бойынша оқытуға негізделген пәнді өтуге, пәнге қызығушылығы едәуір артты.

STEM салаларында, сондай-ақ кеңес беру кәсіби қызмет болып табылатын басқа салаларда, Қызметтік оқыту - білімгерлерге қоғамдық ұйымдар мен басқа ұйымдарға қызмет көрсету кезінде кеңес беру дағдыларын үйренуге және қолдануға мүмкіндік береді [6].

Графикалық дизайн, маркетинг, менеджмент, бухгалтерлік есеп, веб-әзірлеу және т.б. факультеттерінің білімгерлері коммерциялық емес сектор ұйымдарына көп нәрсе ұсына алады деп шешім шығару қиын емес. Алайда, бастауыш және жоғары деңгейде математиканы немесе жаратылыстану пәндерін оқитын білімгерлер өздерінің оқуын жақсартатын және құнды қызметтер ұсынатын Қызметтік тренингтерге қатыса алады.

Кәсіби жазу пәніндегі білімгерлер коммерциялық емес ұйымдарға гранттық өтінімдер, тоқсандық немесе жылдық есептер, брошюралар және веб-сайт мәтіндері сияқты сапалы түсіндірме хатты қажет ететін көптеген мәселелерді шешуге көмектесе алады.

Уақытты қажет ететін және қарқынды шоғырлануды қажет ететін бұл жұмыс - клиенттерге қызмет көрсету және коммерциялық емес ұйымды басқарудың күнделікті

міндеттерін басқару кезінде қызметкерлер үшін қиын міндет болып табылады. Дифференциалдық теңдеулер және математикалық модельдеу сияқты тақырыптар бойынша жетілдірілген математикалық пәндерді оқитын білімгерлер осындай тұжырымдамаларды әлеуметтік мәселелердің кең ауқымын, соның ішінде халықтың өсуі мен оның шамадан тыс көп болуын, табиғи ресурстарды шамадан тыс өндіруді, аурулардың таралуын және адам қызметінің салдарын зерттеу үшін қолдана алады [7].

Содан кейін, осы пәндердің тыңдаушылары математикалық модельдеу мен үкіметтік және корпоративтік саясатты дамытудың өзара әрекеттесуін түсініп, өз жұмысының нәтижелерін жергілікті және көпұлтты корпорацияларға, сондай-ақ экономикалық мәселелерге арналған коммерциялық емес ұйымдарға бақылауды қамтамасыз ететін мемлекеттік және үкіметтік ұйымдарға ұсына алады. Олардың ой-пікірлері климаттың өзгеруі мен балық қорының сарқылуын болжай алатындығына қарамастан, қоғамды қорғаныс және сақтау шараларын қабылдауға мәжбүрлеу қиын.

Қызметтік оқыту - бұл пәнаралық байланыс үшін керемет педагогика, әсіресе кең және күрделі мәселелерге назар аударатындар, оларды тұрақтылық, халықаралық, аймақтану және қалалық жоспарлау сияқты бір пән бойынша қарастыра алмайды. Мұндай пән де білімгерлер басқа пәндердің көзқарастарын қолдана отырып, өз пәндеріне сәйкес идеялар бере отырып, пәнаралық топтарда жұмыс істей алады. Мысалы, латын иммиграциясы пәні - медициналық білім беру, мейірбике ісі, испан тілі және құқық білімгерлерін иммигранттар қауымдастығының қажеттіліктерін бағалауға және қанағаттандыруға тарта алады. Адамның дамуы, кинезиология, инженерия және ландшафт сәулетін зерттейтін білімгерлер - жақын маңдағы қоғамдық бақ пен ойын алаңын жобалау және салу үшін бірлесіп жұмыс істей алады [8].

Қоғамға қызмет ету принциптері академиялық қатаң тәжірибені, мысалы, қызметке емес, оқу үшін академиялық кредит беру; оқу мақсаттары мен қызмет көрсету орындарын таңдау критерийлерін нақты көрсету; білімгерлерді қоғамда оқуға дайындау; қоғамдағы оқытудың құндылығын аудиториядағы оқумен теңестіру секілді бағытта жұмыс жасауы өажет.

Қызмет көрсетуге үйреніп жатқан білімгерлер дәстүрлі пән секілді академиялық мазмұнды игеруі керек, сонымен қатар оны қоғамдастық жағдайында қолдануы керек. Сондай-ақ, олар құрылымданбаған немесе нашар құрылымдалған қоғамдастық тәжірибесінен қалай үйренуге болатындығын және қоғамдастық негізіндегі оқытуды басқа оқу материалдары мен іс-әрекеттерін зерттеумен байланыстыруды үйренуі керек.

Оқытушылар қызметтік оқытуды пәнге қалай біріктіруге және сонымен бірге, барлық қажетті академиялық мазмұнды қалай қамтуға болатындығы туралы жиі ойланады.

Ол үшін,

1. Академиялық кредит қызмет үшін емес, оқу үшін берілетінін ұмытпаңыз;
2. Академиялық қатаңдықты елеменіңіз;
3. Оқу мақсаттарын қойыңыз;
4. Қызметтің орналасқан жерін таңдау критерийлерін орнатыңыз;
5. Қоғамдастық білімін жинау және пәннің оқу мақсаттарын жүзеге асыру үшін білімді оқыту стратегияларын қамтамасыз етіңіз;
6. Білімгерлерді қоғамдастықта оқуға және қызмет етуге дайындаңыз;
7. Білімгерлердің қоғамдағы оқудағы рөлі мен аудиториядағы оқу рөлінің арасындағы айырмашылықты азайтыңыз;
8. Оқытушылардың оқытушылық рөлін қайта қарастыруға баса назар аударыңыз;
9. Білімгерлердің оқу нәтижелерін өзгертуге және бақылауды, бағалауды жоғалтуға дайын болыңыз;
10. Пәннің қоғамдық жауапкершілікке барынша бағытталуын қадағалаңыз.

Білімгерлерге басқа педагогикалық әдістерге қарағанда, оқу материалдары мен дағдыларын жақсы меңгеруді қоса алғанда, кем дегенде оншақты оқу нәтижелеріне қол жеткізуге мүмкіндік береді. Мысалы, үш кредит бойынша пәнді оқитын білімгерлер - сабақтың әр сағатында пәннің мазмұнын зерттеуге және басқа да зерттеулерге екі-үш сағат жұмсауы керек деген жалпы нәтижеге сәйкес, қызмет пен теориялық оқу шамамен 50/50 дейін ескерілуі керек.

Ұзақтығы мен қарқындылығына қарамастан, қызмет көрсету тәжірибесі басқа оқу тәжірибелерімен, соның ішінде, дәрістермен, оқумен, зерттеумен, аудиториядағы пікірталастармен, мәселелерді шешумен және әр түрлі ойлау түрлерімен бірге пәннің ққрамына қосылуы керек. Қажетті жұмыс сағаттарының санына қарамастан, қоғамдастықтың оқу контексті ретінде қосылуы мұқият қадағалануы керек. Сонымен қатар, білімгерлер оқу нәтижелеріне қол жеткізуге мүмкіндік беретін қызмет түрлеріне қатысуы керек. Мысалы, білім беру саясатына сәйкес мектеп жұмысында құжаттарды тапсыру мектеп қызметкерлері үшін қаншалықты пайдалы болса да, ол қолайлы қызметке жатпайды [9].

Техникалық қызмет көрсету тәжірибесін пәннің мазмұнымен әдейі байланыстыратын мұқият құрылымдалған сыни ойлау – «қатаң оқыту» және «жәй оқыту» стратегиясы және терең білім берудің кілті болып табылады.

Дәстүрлі пәндердің білімгерлері мәтінді оқу үшін баға немесе сынақ алмайтыны сияқты, қызмет көрсету білімгерлері қызмет көрсету үшін баға немесе сынақ алмайды. Керісінше, оқуды көрсеткені үшін бағалар мен кредиттер беріледі.

Келесі сұрақтарға көшсек, Оқу бағдарламасы қандай формаларды қабылдайды? Қызметтік оқыту міндетті немесе міндетті емес пәндерге сәйкес болуы керек пе? Қызмет көрсетудің әртүрлі формаларының артықшылықтары мен кемшіліктері қандай? Қызметтік оқыту жалпы білім беретін оқу бағдарламасына қалай біріктірілген?

Төменде сипатталатын жауаптар - толық немесе ерекше жауаптар емес. Алайда, оларды жеке-жеке анықтау және сипаттау, олардың мақсаттарын, проблемаларын және ерекше қырларын бөліп көрсетуге мүмкіндік береді. Олар пәнаралық мәселелер болуы мүмкін. Қызмет көрсету аясы - кампустың жанында немесе одан алыс жерде және ішкі немесе халықаралық аймақта болуы мүмкін. Кейбір жағдайларда, білімгерлер оқу жоспарында көрсетілген критерийлерді басшылыққа ала отырып, оқытушы немесе қызмет көрсету орталығы ұсынған қызмет мәзірінен қызмет көрсету тәжірибесін таңдайды [9].

Басқа жағдайларда, талап етілетін жұмыс тәжірибесі - оқытушы бір немесе бірнеше қоғамдық ұйымдармен орнатқан тұрақты серіктестікке негізделген. Қызметтік іс-әрекет жеке немесе топтарда жүзеге асырылуы мүмкін және пән шеңберіндегі оқыту нәтижелеріне, қоғамдастықтың қажеттіліктеріне және білім деңгейіне, білімгерлердің дағдылары мен тәжірибесіне негізделуі мүмкін.

Пәнне негізделген қызметтерді оқыту қызметі клиентпен тікелей қарым-қатынасты, жобаларды, қауымдастық негізіндегі кеңестер мен зерттеулерді қамтуы мүмкін.

Аталмыш пән кампуста, желіде немесе екеуінің ортасында болуы мүмкін. Қызметтік оқыту пәнінің модельдері олардың жеке-жеке алғандағы артықшылықтары, кемшіліктері мен мысалдарымен бірге төменде келтірілген. Пәннің барлық білімгерлері «қызмет-оқуға» қатысады. Рефлексия бүкіл пәнмен біріктірілген және оқу нәтижелерімен байланысты.

Сонымен, бұл пән «жалпы білім беру» бағдарламасына немесе мамандыққа кіруі және пәнаралық болуы мүмкін.

Артықшылығы: барлық білімгерлер қызметке қатысатындықтан, аудиториядағы пікірталастар мен топтық ойлар үшін, шешімді табу мен жүзеге асыру үшін ортақ негіз бар.

Кемшілігі: кейбір білімгерлердің қызметке қатысуын қиындататын немесе мүмкіндік бермейтін себептері болуы мүмкін, мысалы, жұмыстық, отбасылық міндеттер, діни немесе көңіл-күй мәселелері, т.б.

Химия пәнін оқитын білімгерлер, қорғасынмен улану деңгейі қауіпті адамдарды анықтау үшін, табысы аз аудандағы ескі үйлердің қабырғаларына бояуды талдау жұмыстарын жүзеге асырады. Олар қорғасынмен уланудың, әсіресе балаларға зиянды әсерін зерттейді; табысы аз аудандарда қорғасынның басым болуының әлеуметтік-экономикалық салдарын қарастырады; мектеп қызметкерлері мен ата-аналарды оқытуды жүзеге асырады; зардап шеккен отбасыларға көмек көздерін іздейді. Қызмет көрсету бойынша бойынша оқыту - міндетті емес пән. Бірақ, ол пәнді оқыта отырып білімгерлер - кейс-стадиялар, ғылыми-зерттеу жұмыстары немесе басқа жобаларды қоса алғанда, пәннің мақсаттарына жетудің екі немесе одан да көп нұсқаларының бірін таңдайды [10].

Артықшылықтары: оқу жүктемесі көп немесе басқа міндеттері бар білімгерлер, бұл қызметті материалдық немесе эмоционалды түрде қиын деп санайтындар, сондай-ақ қызметке қатысуға қарсы тұра алатындар осы пәнді оқудан бас тартуы мүмкін. Егер пәнді оқитын білімгерлер аз болса, пәннің мазмұнына сәйкес келетін және қауымдастық серіктесін ауырлық түсірмейтін қызмет көрсету тәжірибесін табу және бақылау оңайырақ болуы мүмкін.

Кемшіліктері: егер қоғамға қызмет ету жүзеге аспаса, ол жеке пәннің ажырамас бөлігі емес, қосымшасы ретінде көрінуі мүмкін. Қатысқан білімгерлерге қарағанда, мансаптық оқыту нұсқасына қатыспайтын білімгерлер үшін әртүрлі кеңестер мен рефлексия формалары қажет болуы мүмкін. Мысалы: білімгерлер веб-сайт жасайтын информатика пәнін алайық. Қызмет көрсетуге бейімделген білімгерлер нақты қоғамдық ұйым туралы біліп, зерттеп, оның қажеттіліктері мен клиенттерін қанағаттандыру үшін веб-сайт жасайды. Басқа білімгерлер ойдағы, өмірде жоқ ұйым үшін, уақытша веб-сайт жасайды.

Білімгерлер қосымша қызмет ала алатын «Қызмет көрсету» пәнінің оқу жүйесіне сай, білімгерлер кез-келген пәннің оқытушысымен оқуға келісім жасай алады, онда оқытушы базалық пәнді толықтыратын «Қызметтік оқыту» компонентін жасау үшін білімгермен жұмыс істеуге дайын.

Оқу туралы келісім-шарт, әдетте, қызметтердің сипатын, олардың пәнге қатынасын, білімгер өтуі керек жұмыс сағаттарының санын және рефлексия қалай болатынын анықтайды. Көбінесе мақала немесе сынып презентациясы сияқты соңғы өнім бар. Артықшылықтары: білімгерлер өздерінің арнайы пәндеріне «Қызметтік оқытуды» қосуды бастай алады. Кейде оқытушы қызметке үйретумен таныстыру үшін ғана қызмет етеді. Немесе оқытушы бүкіл оқу жоспарын қайта қарастырмай, «Қызмет ету» арқылы оқыту нұсқасын ұсына алады, бұл оқытушыларға жүктемені азайтады, білімгерлерге қызмет көрсету тәжірибесін ұсыну және оқытудың қалай көрсетілетіні үшін жауапкершілік жүктейді. Егер қызметші білімгерлер аудиторияда өздерінің оқулары туралы презентация ұсынса, сыныптың басқа мүшелері өз тәжірибелерінен пайда көре алады [10].

Кемшіліктері: егер білімгерлердің өздері қызмет көрсету сайттарын таңдаса, оқытушы туындауы мүмкін қақтығыстарды шеше алмайды. Көп жағдайда бұл мәселе білімгерлерге топтық немесе ұжымдық жұмысқа, ортақ оймен бөлімуге мүмкіндік бермейді. Бұл, сонымен қатар бірнеше тәуелсіз зерттеулерді басқаруға ұқсас оқытушыға арналған қосымша жұмысты қамтиды. Мысалы: әлеуметтік мәселелер бойынша,

элеуметтану пәнінде қосымша ұпай алған білімгерлер, өздері таңдаған қоғамдық ұйымда белгілі бір сағат жұмыс істеу үшін оқытушымен оқуға келісім жасай алады және олар элеуметтік мәселелердің «бірін шешеді». Сынып алдында өздері білген деректер мен теориялардың, қызмет ету барысында бастан кешкен оқиғалармен қалай байланысты екендігі туралы презентациялар жасайды.

Бірінші оқу жылы тәжірибесі (1 курс немесе семестр). Қызметтік оқыту көбінесе білімгерлерді «Қызметтік оқыту» тұжырымдамасымен, университет орналасқан қауымдастықпен және білімгерлердің жазу, сыни ойлау және пәндік дағдыларды қалай дамыта алатындығымен таныстыру үшін бірінші жылдық семинарларға немесе пәнге біріктіріледі.

Тәжірибелік оқыту. Мамандықтарға негізделген бірінші жылдық пән, сонымен қатар осы саладағы мамандардың не істейтінін және пәннің элеуметтік мәселелерді қалай шешетінін көрсету үшін «Қызметтік оқытуды» қолданады.

Артықшылықтары: жаңа білімгерлердің көпшілігі колледжге қоғамдық жұмыс тәжірибесі бар тұлға ретінде келеді. Қызметке оқытуды оқудың бірінші жылындағы пәнге қосу білімгерлерге осы тәжірибеге сүйене отырып, егер олардың көпшілігі осы пәнге үстірт қарайтын болса оларды сыни тұрғыдан түсіну тұжырымдамасымен және практикасымен таныстыруға мүмкіндік береді. Білімгерлер өз жұмыстарын аяқтап, топтарда ой-пікірталас жасау арқылы құрдастарымен кездесуге және үйренуге мүмкіндіктері бар. Бұл, сонымен қатар білімгерлерді қоғамдастық мүшесі болу дегеннің не екенін және колледждегі білім нәтижесі ретінде азаматтық пен азаматтық белсенділіктің маңыздылығын талқылауға тартудың жақсы тәсілі.

Кемшіліктері: пән бір-үш кредиттен тұратындықтан және әдетте колледж өміріне бейімделуге байланысты көптеген тақырыптарды қамтығандықтан, жұмыс тәжірибесі уақыты тым қысқа болуы мүмкін және ол пәнге қатысы жоқ сияқты көрінуі мүмкін. Сонымен қатар, көбінесе жас және тәжірибесіз жаңа білімгерлерге, қызмет көрсету үшін қажетті білім мен дағдылар жетіспеуі мүмкін. Мысалы, «колледжге кіріспе» атты бір жылдық оқудың сегіз апталық семинары, білімгерлердің бес сағаттық уақыты «күнделік жүргізу» арқылы жеке және топтық ойлауды қамтиды. Бұдан кейін білімгер, оқыту орталығымен жұмыс істейтін білімгер-стажердің белсенді ұйымдарында, бір күндік іс-шаралар, балама үзілістер және қызметке оқыту пәнін қоса алғанда, қызметке оқытудың басқа мүмкіндіктері туралы презентациясы жасайды. Мысалға, жаңа тарих пәні мамандарын колледж тарихын зерттеумен таныстыратын пән білімгерлерді кішігірім жергілікті мұражайда фотосуреттерді жинақтап, реттеп, жүйелеуге арналған үздіксіз оқу жобасына тартады, бұл оларға тарих пәнінің қандай болатынын көруге мүмкіндік береді. Білімгерлер құжаттардың түпнұсқаларын зерттеудің маңыздылығы, оларды сақтау мәселелері және білімді құру мен сақтаудағы және қоғамдық өмірдегі мұражайлардың ролі туралы ойланады.

Қызметтік оқыту тағылымдамасы немесе өз бетінше оқу жайлы қысқаша айта кетсек. Бұл қарқынды тәжірибе білімгерлерге, қоғамдық жұмыстарды аптасына кемінде он сағат жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Жеке немесе семинар форматында білімгерлер оқытушымен кездеседі. Бұл сабақтар онлайн немесе жеке кездесу форматында болуы мүмкін. Білімгерлер өз білімдері мен дағдыларын тікелей қызмет көрсету, жоба немесе кеңес беру арқылы қоғамдық ұйымның жұмысын алға жылжыту үшін қолданады.

Олар, сонымен қатар өз тәжірибелерін академиялық материалмен байланыстыратын тұрақты рефлексияға қатысады. Академиялық бөлімдерде көбінесе білімгерлерге әртүрлі кредит алуға мүмкіндік беретін тағылымдамаларға немесе тәуелсіз сабақтарға қолдануға болатын пән нөмірі болады. Оған қосымша оқу шарты қажет болуы мүмкін.

Артықшылықтары: білімгерлер айтарлықтай практикалық тәжірибе алуға және олардың жұмысқа орналасуы мен магистратураға түсуін жақсартатын құнды білім мен дағдыларды дамытуға мүмкіндік алады. Білімгерлер, сонымен қатар қоғамдық ұйымға айтарлықтай үлес қосады. Өзін-өзі оқытуға бірегей қызығушылықтары бар білімгерлер үшін икемді нұсқаны ұсынады.

Кемшіліктері: егер білімгерлер қоғамдастықтан өз орнын табуға қызығушылық білдірмесе, оқытушыларға тағылымдамалар мен тәуелсіз зерттеулерге сәйкес келетін қарқынды қызмет көрсету тәжірибесін дамыту және бақылау үшін көп уақыт пен күш қажет болады. Егер басшылық тарапынан қолдау көрсетілмесе, бұл оқытушылар үшін күрделі мәселе болуы мүмкін. Сондай-ақ, қоғамдық ұйымдарға осындай қарқынды тәжірибе үшін қажет қадағалау деңгейін қамтамасыз ету қиынға соғады.

Білімгердің сабаққа сәйкес өтетін тағылымдамалар немесе ерікті жұмыс уақытына қаржы төленбеуі мүмкін екенін ескерген жөн. Мысалы, әйелдер мәселелерін зерттеулерге мамандандырылған білімгерлер - әйелдер мәселелерімен айналысатын қоғамдық ұйымда міндетті тағылымдамадан өтеді. Олардың қызметтерінің сипаты ұйымның клиенттерімен тікелей байланысудан бастап, әйелдер үшін тегін жұмыс жасайтын адвокаттыққа дейінгі аралықты қарастыру мүмкін, мысалы, жалғызбасты аналарға арналған нұсқаулық дайындау сияқты жобалық жұмыстар қазіргі кезде өте сұранысқа ие.

«Халықаралық құқық» мамандығында оқитын білімгер, балалар еңбегіне қарсы халықаралық ұйыммен тәуелсіз зерттеу жүргізу туралы келісім жасай алады. Білімгер әр түрлі елдердегі балалар еңбегі туралы заңдарды салыстыру арқылы өзіндік зерттеу жүргізе алады және ұйымның онлайн журналына бірқатар мақалалар жаза алады.

«Педагогика», «Құқықтану», медициналық мамандықтарында оқитын және басқа да әлеуметтік қызметтер көрсететін мамандықтарда оқитын, кәсіби бағдарламаларды иегеретін білімгерлері өз саласы бойынша осындай қызметтерді ұсына алады.

Негізінде, қоғамдастықта жұмыс істеу, көбінесе пәндік жұмыс кезінде бірнеше кезеңге және әдетте өте ұзақ уақытқа созылады. Кез-келген мамандықты қызметтік оқытуға бейімдеу үшін өзара серіктестік, сыни тұрғыдан түсіну және академиялық мазмұнмен интеграциялау қажет [10].

Артықшылықтары: Білімгерлер мүмкіндігі бар жұмыс жағдайында халықпен тікелей жұмыс жасай алады. Олар теорияларды іс жүзінде тексеріп, оқыған статистиканың адами өлшемі туралы түсінік бере алады. Қоғамдық ұйымдар, соның ішінде ауруханалар, мектептер мен балабақшалар өз жұмыс құрамын толықтыру үшін оқытылған білімгерлердің арасынан таңдау жасай отырып, оқытушыларға және кәсіптік оқу орындарының басқа ресурстарына қол жеткізуден айтарлықтай пайда көреді.

Кемшілігі: барлық білімгерлер үшін жеткілікті жұмыс орынын анықтау қиын болуы мүмкін. Кейбір мекемелер бір немесе бірнеше қоғамдық ұйымдармен бірлесіп, жұмыс орындарының санын көбейтетін және ұйымдардың мүмкіндіктерін кеңейтетін, жергілікті жерде жұмыс істейтін білімгерлерге ұйым ұсына алмайтын қызметтерді ұсынуға мүмкіндік беретін қазіргі бағдарламаларды жасады.

Мысалы, «Әлеуметтануды» оқитын, әлеуметтік жұмыс бағдарламасының болашақ мамандары үйдегі зорлық-зомбылықтың себептері мен салдары туралы теорияларды зерттейді, содан кейін зорлық көрген әйелдерге арналған баспана тұрғындарымен жұмыс істейді. Ал, университеттің «Аудиология», «Логотерапия» білімгерлері қоғамдық орталықта демалыс емдеу орталығын ашады, ол жерде білімгерлер оқытушылардың немесе арнайы мамандардың жетекшілігімен, есту және сөйлеу сынақтарын өткізеді және табысы төмен тұрғындарға тегін терапия жүргізеді.

Университеттің «Заң мектебі» балаларды дамыту бағдарламасымен қатар, ата-аналарға, тәрбиешілерге және қоғамның басқа мүшелеріне, балалардың әл-ауқатына,

соның ішінде қамқоршылық пен асырап алуға, білім алу құқығына, балаларды тәрбиелеу үдерісіне әділ қарауға, әке-шеше болуға бейімдеу және т.б. арналған семинарлар сериясын әзірлеу және өткізу үшін жұмыс істейді. Қоғамдық зерттеу пәндерінің білімгерлері оқытушының жетекшілігімен барлық серіктестер мен қоғамдық ұйымға пайда әкелетін қауымдастықпен зерттеулерге қатысады. Қауымдастық мүшелері зерттеу тақырыптарын анықтайды және зерттеу үдерісінің әр кезеңіне қатысады [11].

Нәтижесінде, білімгерлер жоғары тиімді білім беру бағдарламаларын зерттеу нәтижелерінде жақсы құжатталған бакалавриат зерттеулерінің барлық артықшылықтарын пайдалана алады.

Нәтижелер. Қорыта келгенде, бүгінгі мақалада «Қоғамға қызмет етуге оқыту» бағыты бойынша академиялық ортаның кейбір мамандықтарында оқитын білімгердің - қоғамда өз мамандығына сәйкес қандай көмек көрсете алады, нақты не жасауға болады, қандай бағытта жұмыс жасау қажет, т.б. сұрақтарға жауап беруге тырыстық.

Сонымен қатар, әрбір мамандықтардың білімгерлеріне нақты жол көрсете отырып, қызмет көрсету барысында кездесетін қиыншылықтар мен шешуге тиіс мәселелерді және әрбір нақты мамандықтар бойынша «Қоғамға қызмет ету» пәнін оқытудың артықшылықтары мен кемшіліктерін атап көрсетілді. Болашақта академиялық ортаға осы пәнді толыққанды енгізу барысында осы жерде көрсетілген нұсқаулықтардың пайдасы болады деген ойдамыз.

Мақаланы жазу барысында өз кеңесін беріп, мақалаға байланысты құнды ойларымен бөліскен MSU профессорлары John Dirkx және Adam Grimm алғыс айтамыз.

Әдебиеттер тізімі

1. Adam Moore, Susan Trostle Brand (2021). A Grand Challenge, Research Anthology on Instilling Social Justice in the Classroom, 10.4018/978-1-7998-7706-6, 122-137. <https://www.igi-global.com/gateway/book/265223>
2. Alex H. Poole, Denise Agosto, Xia Lin, Erjia Yan (2022). “Librarianship as Citizenship”: The Promise of Community-Based Learning in North American Library and Information Science Education, Journal of Education for Library and Information Science, 10.3138/jelis-2020-0090, 63, 2, 153-169. <https://utpjournals.press/doi/10.3138/jelis-2020-0090>
3. Amanda Alexander, Ross H. Schlemmer (2021). The Convergence of Critical Pedagogy with Arts-Based Service-Learning, Research Anthology on Instilling Social Justice in the Classroom, 10.4018/978-1-7998-7706-6, 1006-1028. <https://www.igi-global.com/gateway/book/265223>
4. Audrey J. Murrell, Gloria O. Onosu (2022). Mentoring Diverse Leaders: The Necessity of Identity Work, HRD Perspectives on Developmental Relationships, 10.1007/978-3-030-85033-3, 175-195. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-85033-3> (in English)
5. Christine L. Sheppard, Jia Gilani, Elena Neiterman (2022). Examining critical reflection skills in an undergraduate gerontology course, Educational Gerontology, 10.1080/03601277.2022.2047505, 1-13. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03601277.2022.2047505>
6. Emily Faulconer, C.J.Y. Kam (2022). Service-Learning in Undergraduate General Chemistry: A Review, Journal of Experiential Education, 10.1177/10538259221092141, (105382592210921). <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/10538259221092141>

7. Helene Krauthamer, Matthew Petti (2022). English at Your Service, Research Anthology on Service Learning and Community Engagement Teaching Practices, 10.4018/978-1-6684-3877-0, 143-161. <https://www.igi-global.com/gateway/book/286748>
8. Katharina Resch, Ilse Schrittmesser, Mariella Knapp (2022). Overcoming the theory-practice divide in teacher education with the ‘Partner School Programme’. A conceptual mapping, European Journal of Teacher Education, 10.1080/02619768.2022.2058928, 1-17. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02619768.2022.2058928>
9. Shiloh James Howland, Dayoung Kim, Brent K. Jesiek (2022). Senior Engineering Students’ Reflection on Their Learning of Ethics and Morality: A Qualitative Investigation of Influences and Lessons Learned, International Journal of Ethics Education, 10.1007/s40889-022-00139-5, 7, 1, 171-199. <https://link.springer.com/article/10.1007/s40889-022-00139-5>
10. Vinitha Gupta, Ratneswary Rasiah, Jason James Turner (2022). Integrating Service Learning Into Higher Education Curriculum, Research Anthology on Service Learning and Community Engagement Teaching Practices, 10.4018/978-1-6684-3877-0, 334-353. <https://www.igi-global.com/gateway/book/286748>
11. Jennifer Goff, Eddie Hill, Angela Eckhoff, Tammi Dice (2020). Examining the High-impact Practice of Service-learning: Written Reflections of Undergraduate Recreation Majors, SCHOLE: A Journal of Leisure Studies and Recreation Education, 10.1080/1937156X.2020.1720444, 1-14. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1937156X.2020.1720444>

References

1. Adam Moore, Susan Trostle Brand (2021). A Grand Challenge, Research Anthology on Instilling Social Justice in the Classroom, 10.4018/978-1-7998-7706-6, 122-137. <https://www.igi-global.com/gateway/book/265223>
2. Alex H. Poole, Denise Agosto, Xia Lin, Erjia Yan (2022). “Librarianship as Citizenship”: The Promise of Community-Based Learning in North American Library and Information Science Education, Journal of Education for Library and Information Science, 10.3138/jelis-2020-0090, 63, 2, 153-169. <https://utpjournals.press/doi/10.3138/jelis-2020-0090>
3. Amanda Alexander, Ross H. Schlemmer (2021). The Convergence of Critical Pedagogy with Arts-Based Service-Learning, Research Anthology on Instilling Social Justice in the Classroom, <https://www.igi-global.com/gateway/book/265223>
4. Audrey J. Murrell, Gloria O. Onosu (2022). Mentoring Diverse Leaders: The Necessity of Identity Work, HRD Perspectives on Developmental Relationships, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-85033-3>
5. Christine L. Sheppard, Jia Gilani, Elena Neiterman (2022). Examining critical reflection skills in an undergraduate gerontology course, Educational Gerontology, 10.1080/03601277.2022.2047505, 1-13. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03601277.2022.2047505>
6. Emily Faulconer, C.J.Y. Kam (2022). Service-Learning in Undergraduate General Chemistry: A Review, Journal of Experiential Education, 10.1177/10538259221092141, (105382592210921). <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/10538259221092141>
7. Helene Krauthamer, Matthew Petti (2022). English at Your Service, Research Anthology on Service Learning and Community Engagement Teaching Practices, 10.4018/978-1-6684-3877-0, 143-161. <https://www.igi-global.com/gateway/book/286748>
8. Katharina Resch, Ilse Schrittmesser, Mariella Knapp (2022). Overcoming the theory-practice divide in teacher education with the ‘Partner School Programme’. A conceptual

mapping, European Journal of Teacher Education, 10.1080/02619768.2022.2058928, 1-17.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02619768.2022.2058928>

9. Shiloh James Howland, Dayoung Kim, Brent K. Jesiek (2022). Senior Engineering Students' Reflection on Their Learning of Ethics and Morality: A Qualitative Investigation of Influences and Lessons Learned, International Journal of Ethics Education, 10.1007/s40889-022-00139-5, 7, 1, 171-199. <https://link.springer.com/article/10.1007/s40889-022-00139-5>

10. Vinitha Guptan, Ratneswary Rasiah, Jason James Turner (2022). Integrating Service Learning Into Higher Education Curriculum, Research Anthology on Service Learning and Community Engagement Teaching Practices, 10.4018/978-1-6684-3877-0, 334-353. <https://www.igi-global.com/gateway/book/286748> (Date - 24.07.2022)

11. Jennifer Goff, Eddie Hill, Angela Eckhoff, Tammi Dice (2020). Examining the High-impact Practice of Service-learning: Written Reflections of Undergraduate Recreation Majors, SCHOLE: A Journal of Leisure Studies and Recreation Education, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1937156X.2020.1720444>

¹Сарсенбаев А.Б., ²Аширбаев Г.К.

^{1,2}Академия логистики и транспорта, Казахстан, г. Алматы

ВОПРОСЫ ИНТЕГРАЦИИ SERVICE LEARNING В СУЩЕСТВУЮЩИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Аннотация. В данной статье представлена информация и ресурсы, которые могут быть использованы преподавателями, которые заинтересованы в интеграции элементов Service Learning в образовательный процесс. Данная статья направлена на объяснение сущности обучения через служение обществу для тех преподавателей, которые ранее не сталкивались с данным понятием, а также предприняты попытки анализа результатов исследований в данной области. Теоретический обзор материала исследования был произведен с использованием закрытых зарубежных источников (доступ предоставлен только преподавателям и студентам университета), и могут быть полезны для преподавателей и исследователей, которые не имеют доступа к ресурсам, интересуются этой проблемой и стремятся адаптировать обучение через служение обществу к академической среде. Кроме того, мы стремимся предоставить информацию, которая будет полезна для людей, связанных с продвижением и всесторонней поддержкой академического обучения, а также заинтересованных в улучшении качества образования. Произведены попытки обоснования эффективности использования обучения через служение обществу, а также цитируемых источников для казахстанского общества. Кроме того, информация предоставленная в данной статье может быть полезна и представителям руководства образовательных институтов, которые заинтересованы в распространении элементов обучения через служение обществу среди преподавателей, студентов и общественных объединений для повышения эффективности образовательного процесса и развития личностных навыков всех субъектов.

Ключевые слова: честное служение обществу, волонтерская работа, общественные организации, высшее учебное заведение, service learning, академическая среда, государственные и негосударственные организации, социальные группы, связь дисциплин.

¹Sarsenbayev A.B., ²Ashirbayev G.K.

^{1,2}Academy of Logistics and Transport, Kazakhstan, Almaty

ISSUES OF SERVICE LEARNING INTEGRATION INTO THE EXISTING DISCIPLINES

Abstract. This article provides information and resources that can be used by educators who are interested in integrating elements of Service Learning into the educational process. This article is aimed at explaining the essence of Service Learning to those teachers who have not previously encountered this concept, as well as attempts to analyze the results of research in this area. The theoretical review of the research material was made using closed foreign sources (access is granted only to university professors and students), and may be useful for teachers and researchers who do not have access to resources, are interested in this issue and seek to adapt community service learning to the academic environment. In addition, we aim to provide information that will be useful to people associated with promoting and fully supporting academic learning and interested in improving the quality of education. Attempts have been made to substantiate the effectiveness of utilizing service-learning as well as cited sources for the Kazakhstani society. In addition, we aim to provide information that will be useful for people involved in promoting and fully supporting academic learning, as well as those interested in improving the quality of education. Attempts have been made to substantiate the effectiveness of utilizing service-learning as well as cited sources for the Kazakhstani society. In addition, the information provided in this article may be useful for representatives of the management of educational institutions, who are interested in disseminating elements of community service learning among teachers, students and public associations to improve the effectiveness of the educational process and the development of personal skills of all subjects.

Key words: honest public service, volunteer work, community organizations, higher education institution, service learning, academic environment, governmental and non-governmental organizations, social groups, linking disciplines.

Авторлар туралы мәліметтер

Сарсенбаев А.Б. - тарих ғылымдарының кандидаты, доцент, Логистика және көлік академиясының қауым. профессоры, Қазақстан; e-mail: a.sarsenbaev@alt.edu.kz

Аширбаев Г. К. - техника ғылымдарының кандидаты, доцент, Логистика және көлік академиясының профессоры Қазақстан; e-mail: g.ashirbaev@alt.edu.kz

Сведения об авторах

Сарсенбаев А.Б. - к.и.н., доцент, профессор Академии логистики и транспорта, Казахстан; e-mail: a.sarsenbaev@alt.edu.kz

Аширбаев Г. К. - кандидат технических наук, доцент, профессор Академии логистики и транспорта Казахстана; e-mail: g.ashirbaev@alt.edu.kz

Information about authors

Sarsenbayev A.B. - Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Professor of the Academy of Logistics and Transport, Kazakhstan; e-mail: a.sarsenbaev@alt.edu.kz

Ashirbayev G.K. - Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Professor of the Academy of Logistics and Transport of Kazakhstan; e-mail: g.ashirbaev@alt.edu.kz